

Darülfünun EDEBİYAT FAKÜLTESİ MECMUASI

فلسفہ ، اجتماعیات ، تاریخ ، جغرافیا ، ادبیات

ایک آئندہ بر نشر اولونور

مندرجات

ایک زمان فلسفہ سی	دو قنور اور خانہ سعد الدین
ایک تورک فیلسوفی	از میرلی اسماعیل دقعی
روصوبہ کوره بدن تربیہ سی	اسماعیل دقعی
تصحیح واعتذار	آرام غالاتی
فلسفہ اصطلاحی	خلیل نعمت اللہ
ابتدائی ذہنیت	خلیل نعمت اللہ
جوغرافیادہ مشاہدہ اصولی	علی طامہ
بین الملل مستشرقلر قونفرہ سی	کویہ پی زاده محمد فواد

استانبول — آمدی مطبعہ سی

1928

جوغرافياده مشاهده اصوللری [1]

I

علمی جوغرافیانک ترقیاته شیمدی به قدر اک چوق مانع احداث ایدن، بوفنه مخصوص اولان مشاهده اصوللرینک قرار سزلغی، مشوشیتیدر. اکثریا بواصوللر منبعلرینی علم قدر و حتی علمدن دها زیاده بدیعایتدن آلیر کبی کورونمکده و بونک نتیجه سی اولارقده جذری و منطقی (عقلی) ایضاح تجربه لری یرینه بر برینی طوتمان پیتوره سک تصویرلر و توصیفات میدانه قومقده درلر. ارباب تفکرک مهم بر قسمی سطح ارض توصیفاتنک جذری و منطقی اولامیه جنی ذهانه قایل مشلر و بویوزدن جوغرافیایی علملر لیسته سندن سیل مشلر و یا خود جوغرافیایانک بر علم اولدیغنی ایما طریقله آ کلام مشلردر. نه او کوست قونت، نه سپه نسهر علم شعبه لرینی سیسته ماتیک بر تصنیفه تابع طوتارکن بوتصنیف جدولنده جوغرافیایه هیچ بریر آیر مامشلردر.

بو طرز تلقی اوزون زمانلر محق کوروندی و سطح ارضک تدریجی بر صورتده بیلنمه سنک محصله سی اولارق اورتایه ایلک اوکجه لری رهبر، ایستاتستیک، یول خریطه لری کبی بر برلریله رابطه دن محروم بر سور و واقعه لر هیئت عمومیه سی چیقدی. تصویر و توصیفلرنده ترتیب و انتظامک حصولی سایه سنده، جوغرافیا، تکاملنک برنجی و مهم دورده سنه ایریشدی. جوغرافیا، سطح ارض اوزرنده وقوعه کلن واقعه لری، ساده جه بر برینه ربط دکل فقط بونلری حصوله کلدکلری موقعک تابعی اولارق ایضاحه دخی قالدیشمقله انکشافنک هیچ شبهه سر برنجی سندن دهامهم اولان ایکنجی مرحله سنه واصل اولدی. طبیعی علملر آره سنده جوغرافیایه مشروع بر موقع ویره ن ایشه بو ایضاحاتدر. جوغرافیایی دیگر علملردن تفریقه مدار اولانده بودر. آنجق بو ایضاحاتک ممکن الاعطا اولمسی و زرده ممکن الاعطا اولایله جکنک بیلنمسی مشروطدر.

[1] Les méthodes d'observation en géographie. C. Vallaux Revue de Métaphysique et de Morale 1927 N° 4

جوغرافیا علمنك كچیردیكى متوالی صفحات تاریخی منتظم بر صیرا عرض ایتمز. بو علم دهها بدایتنده، ساده جه بر تصویر و توصیف اولمقدن قورتیلیمغه چالیشمشدر. سترابون، پومپونیوس مهلا (Pomponius Mela)، بطلمیوسك (Ptolémée) اثرلرنده ایضاحی تشبثلر کوره بیله جکمز کی رونه سانس دورینك قوزموغرافلرنده ده بوقیل تشبثلره شاهد اولورز. دیگر طرفدن اسکی تحلیلی تصنیف واسم تعدادی اصولری، اراهه ایتدکلی یاوانلغه و قابالغه رغماً آلان، جوغرافیا علمنك ایلک آنلرینی در خاطر ایتده جک بر شکله قوللانیلمقده درلر، زیرا جوغرافیانك مشغول اولدینی سطح ارض عوارضی، بوتون علوم طبیعیه نك تأمینیه موفق اولدقلی تطمین ایدیجی سیسته ماتیک بر تصنیف ایله قابل مقایسه بر تصنیفی قبول ایده مز کی کورونمکده در.

حالبوکه جوغرافیا علوم طبیعیه تشکیل ایدن زمهرلدن بری کی تلقی ایدلمکه هر حالده لایقدر. زیرا جوغرافیا بوتون علوم طبیعیه مربوط اولدینی کی بعضاً ده اونلری بر درجه قدار تتویج و اتمام ایدر. علمکساندر دو هو مبولدك (Alexandre de Humboldt) او معظم مساعیسندن یعنی همان بر عصر دنبری جوغرافیا ایضاحی غایه سنی دواملی بر شعور ایله بنمسه مشدر. جوغرافیا غایه سی حقنده کی بوشعوری، همان همان اوزمانه قدر بالخاصه تعدادی و تصویری اولان حیوانات، نباتات و ژه اولوژی کی علملرک امکانلرینی توحید و سبیلرینی تحری کی تشبثلره کچدکلی زمانده ایدینمشدر. بناء علیه بو تکاملده کی تاریخی آندیریش کندیلکنندن پک کوزهل آکلاشیلیمقده در. سطح ارض و ذوی الحیات واقعه لری کوز مزه قولکسیونی آز چوق یاپیلیمش فقط یکدیگریله ارتباطی بولونمایان بر یغین هرج و مرج شکلنده دکلده بالعکس عقل بشرک اولا قانونلرینی و بعده علتلرینی سزه بیله جکی بر هیئت حالده کورونمکه باشلادینی زماندن اعتبار آدر که بوتون بو واقعه لری حادث اولدقلی موقعک برر تابعی کی نظر اعتباره آلان جوغرافیا بوتون وارلغیه علوم طبیعیه عائله سی ایچنه کیرمشدر.

ساحه سی بوتون سطح زمین اولان جوغرافیانك دیگر علملردن فرقی، شمولی بر علم اولماسنده ر. جوغرافیا، سطح ارضک حال حاضرینی و بر طرفدن جوی و کوئی تأثیرات و ارضک داخلی تأثیری و دیگر طرفدن سطحده موجود میلیار لرجه عضویاتک و معتضو موجوداتک باشنده بولنان بشر زمهرلرینك مساعیسیله میدان ککن سطح تبدلاتی تدقیق ایدر.

ساحەسى ، طەبئىي بۇ دەرىجە واسەئە اولان بىر ئىلم كەندىنە خاس مەشھۇدە اصوللىرىنە مۇتەئەسسىر . ايشتە جوغرافىيە كەندىنە خاس بۇ اصوللار ايله معاونا ئىلملەردىن (قومشۇسى اولان ئىلم طەبئىيەدە) تەفرىق ايدىلىش بولغۇر . بۇ اصوللار غايە ومۇسۇلەلەرنىڭ مەمۇلىيەت ووسەتتىن دولايى پەك كۈچدەرلەر . اكثراً قولايلىقلە ئالداتىچى بىكزە يىشلار ارائە ايتىدەكلەرنىڭ طولايىدە دەها زىيادە كۈچلەشەرلەر . ذاتاً بۇ اصوللار دەها قىسۇرلى وناقىسۇرلەر ، بەئزىا آلاچە قراكلەدە بۇ جالادەقلىرىدە واقەدەر . ايشۇ تەدقىقمۇزدە بۇ اصوللار كە ارائە ايتىدەكلەرى بۇتون مەشكەلاتى مەيدانە چىقارمىغە چاللىشە جەمىز كې بۇزۇرلەقلىرىدىن ازالەسى مۇمكىن اولانلەرنىڭ نەسۇرتلە ازالە ايدىلە بىلە جەكلەرنى دە كۈستەرمە غەرت ايدە جەكز .

II

ھەر مەشھۇدە ئىلمى اىچۇن ، حەقىقىي قاورامق خەسۇسەندە قوللانغان طەرزلىرى وسىستەمەتەك بىر تەسۋىر دە طوپلانغان مەعطىيەك طەرز تەرتىبىنى ، تەمىز وتەفرىق ايتەك لازىمەر . جوغرافىيەك اولدىغى قادار دېكەر بۇتون ئىلم طەبئىيەك دىخى اساس اصولى اولان بىصرى مەشھۇدە ، كەك جوغرافىيەدە وكر كەسە دېكەر ئىلملەردە كەت كەدە مەقدارى آرتان و دوغرىدن دوغرىيە بىصرى مەشھۇدە تەقۋىيە خەدم وادراك وتەفرىقەدە مەشھۇدەك كافى كەلدىكى مەختەلف تەرتىبلى خەدەلەرە قابل مەساحە كەمىتەر ادخال ايدىن قەد ايدىچى ھەر جەنس آلتەردىن كەچەركەك حساس فوطوغراف مەكەنلەردىن مەقرووسەقۇپلەرە قەدر كەدن آلتەركەك استەمەلى ايله تەماملانەر ، تەكامل ايتەدىرلەر .

فەقەت مەشھۇدەيە و مەشھۇدەك ياردەمچىلىرى اولان آلتەرە ، جوغرافىيە اىچۇن ، مەكەم رەئاسى مەشھۇدە دىيە بىلە جەكەم دېكەر بىر تەدقىق وئىقەسى ، مەلۇمەسى ويا تەبىر آخەرلە كەندىلەر سايە سەندە تەمىل ايتەدەكلەرى سەطىح ارەسى تەدقىق ايتەدەكەم خەرىطەلەرەلاوہ ايدىلەر . بۇ اصول تەدقىق لازىمەر وئىلمەزە خەسۇر . مەتە اورلوژى ، نەبات ، ژە اولوژى كې سائر ئىلملەر بۇ اصولى قوللانەقلىرى زەمان بىر دەرىجەيە قەدر جوغرافىيە سەسەك بىر قەسمى كەندى كەندىلەرنە آلمش اوليورلەر . جوغرافىيەك دىخى مەقابلاً قومشۇلىرى اولان معاونا ئىلملەردىن بۇ قەبىل اعارەلدە بولۇندىغى پەك واقەدەر . بۇتون بۇ خەللەر طەبىئەت ئىلملەرنىڭ بىكەدەكلەرنىڭ تەخت تەبەئەتتە بولۇنلەرنىڭ غەير قابل اجتناب اولدىغى كۈستەرىر .

خریطة لر واسطه سیله سطح ارضی تمثیل بر اهمیت بر . لا کین سطح ارض عوارضی اراؤه ایدر ایکن خریطة لر او عوارضی بوزار لر . دیگر طرفدن ده خریطة لر بو عوارضک حقیقه اراؤه ایدیله بیلمسنه مانع تشکیل ایدن بر هائدر لر .

خریطة لر اعانه سیله سطح ارضی اراؤه بر احتیاجدر : بلا واسطه بصری مشاهده دائره سی ، حتی اک قوتلی بر رؤیت آلتیه دخی اولسه سطح ارضک ولو کوچوک بر پارچاسنک تدقیقی ایچون بیله پک محدوددر . کوچک بر قسم ایچون محدود اولان بصری مشاهده هیچ شبهه یوقکه واسع بر ناحیه ویا بوتون کره یی تدقیق ایچون ده طبیعتیه نا کافیدر . مشاهدی دیله دیکمز قدر یوکسک بر موقعده فرض ایدلم ، بو یوکسکله یه رغماً مشاهده ، محیطی و محیطک ایچ حدودلری عادتاً غیر قابل تمیز کوچک نصف قطرلی بر دائره نك اورتاسنده بولنه جقدر . ایستر ایسه مشاهده بر طیاره ویا بالون ایله ایکی اوج بیک مترو یوکسکله حقیقین ، وضعیتینه عیندر . ساده جه مشاهده ک رؤیت دائره سی بر آز کنیشه مشدر . سطحک بوروشو قلققرینی دها ایی تفریق و تمیز ایچون مشاهده ، فرض اولوندیغی کبی فضاده بین السیارات ارضه یقین بر نقطه ده اخذ موقع ایتمش تصور ایتک ایسه بر خولیای محضدر . تصور اولنان مسافه لردن کره مزك ناصل کورینه جکنه دائر کندی کندیلمزه بر فکر ایدینه مه ییز ، زیرا عین شرطلر داخلنده کوره بیایدیکمز یکانه ییلدیز یعنی آی خارجی اوصافی طولانیسیله کره دن تماماً فرقلیدر . بناء علیه ، کره ارضک سطحی ، بالریاضیه تعین ایدلمش موقعلریله ایی کوتو تثبیت ایدیجی بر تمثیل اولان خریطة لرک توسطنی ایستر ایسته مز قبول ایتک مجبوریتنده یز .

فقط قارتوغرافیک تمثیل اراؤه ایتدیکی شیلری تغیر ایدر . بو ایسه غیر قابل اجتنابدر . بو تمثیل اشکالی بسیطلاشدیرر ، شه ماتیزه ایدر . بزبوراده ساده جه بشری تجمعات ، یوللر و حدودلر ایچون عمومیتله قبول ایدیلن اعتباری اشارات مخصوصه دن بحث ایتکله اکتفا ایتمه پورز . خریطة لر لازم اولان طوپوغرافیک صحتی و یرمک ایچون عوارض ارضک تسویه منحنیلری ویا سطح بوروشو قلققرینک اعتباری بر صفر سویه سمندن مساوی مسافه ده بولنان مستویلر سایه سنده موهوم فصل مشترک چیز کیلریله اراؤه سی کبی چیزلمسی لازم اولان خطوط شبکه سنی ده قصد ایدیورز ، بونلر علمی بر صحت اکتساب ایدر ایتمز جوغرافی خریطة لرده خاص خطی هندسه نك اک بارز مثالی ویرر لر . پک چوق اولان دیگر مثاللرده وارددر . مشاهداتک

طوپلادیغی معطیات نه درجه زنکیناشیر ایسه لدایدیلن معلومات ده اودرجه ئیده آل چیز کیلره منقلب اولور، کره نسیمی ایچون متساوی سخونه منحنیلری، متساوی تضیق و متساوی رطوبه خطلری؛ صولر ایچون متساوی سخونه و متساوی املاح چیز کیلری؛ نباتات ناحیه لری حدودلری؛ مساوی نقوس کثافتی کوسترن خطلر ویاعین ترتیدن هر کون تصور ایدیلن نهایتسز بر سور و تمثیل خطلری بونلردندر. بو مختلف خطلر بو کون او قادار چوغالمشدر که بر خریطه بوتون بونلری آنجق اوقونسی و تفریقی غیر ممکن بر معضلیت و بربری اوزرینه یغیلمه بهاسنه طاشیابیلیر. بو قدر متنوع حادثاتک بو طرز تمثیلی، ممکن و حتی لزومی بيله اولسه بو تمثیللرک، ارتساماتک ارضک حقیقی چهره سنی بوزمق کبی اساسلی قصورلری واردر. حالبو که ساده لیکلرینه رغماً اسکی خریطه لر بو چهره بی دها آذخریف ایتکده ایدیلر، بوندنبشقه بو تمثیللرک استناد ایتدیکی معطیات دئما خطوط، اشکال و ترسیم پروسسز لکنک نورتمکه چالشدیغی خطلر و صحتسز لقلرایله شائبه داردر. بوندنطولایی بز بر چوق احوالده خریطه و دییه غراملرک حقیقی بر ارتسامدن زیاده ئیده آل، موهوم بر تمثیله یاقلاشدقلرینی سویلر ایسه ک مبالغه ایتش اولماییز. بو تخریفاتک مختلف درجه لری حقنده بسیقولوژیک اوزون بر تدقیق یاپیله بیلیر.

قارتوغرافیل تمثیل بر حائل، برانکلدر. بو تمثیل حقیقته اعظمی درجه ده یاقلاشدیغی زمان بيله، اونی اولدیغی یرده طوگمش قلمش و بی حرکت بر حالده ارئه ایدر. حالبو که حقیقته مسئله هیچده بویله دکلدر. سطح ارض و سطح ارضک طاشیدیغی بوتون موجودات دائمی بر تکون و حرکت حالده در. بو تکونده موسمی تموجلر کبی قیصه صفحات ارئه ایدن و معلومز اولاتموجلر بولندیغی کبی شبهه سز وارلقلرینی آنجق سزه بیلیمکه باشلادیغمز و دهاها اوزون صفحات ارئه ایدن حر کت لرد و واردر. بونلردنبشقه ایستر جامد عالمه ایستر عضویات عالمه و الحاصل هر هانکی بر عالمه منسوب اولورسه اولسون کچمش هر هانکی بر حالک، صفحه نک تکراراسکی شکلیله عودتنه امکان و یرمه یهن واسع بر تکامل حر کتی دخی واردر. ارضک کچریدیکی متعاقب **مهره لرینک** تکرار عودت ایتیه جکی بونلرک غیر قابل عکس و رجوع اولدیغی و جوغرافیا **مهره لرینک** (په یی زژ) هرکی اولسی ایجاب ایتدیکنی سویلدیکم زمان بو خصوصیتلری ایضاحه چالیشدم. شبهه سز خریطه لر سینه ماتیک دکلدر، ساده جه، فرار ایدن بر حقیقتک تثبیت ایدلمش اولان بر نه نستانه لریدر. مثلاً کره نسیمی حادثه لری مثللو غیر ثابت اوصافی محسوس حادثه لر حقنده یاپیلدیغی کبی دواملی و ثابت

كورون مدتک بعض دورلرى ايچون ده مختلف خريطه لر ترسيمى صورتيله نهستانانه اولمقدن متولد بوقصورى ئورتمكه قالقيشمق ههراقليتک بحث ايتديكى وماهيت و غايه سندن دولايى بلكه ده هر علمدن زياده جوغرافيانک رعایت ايتمه مجبور بولونديغى مېريانه دائمى بي *écoulement perpétuel* خريطه لر واسطه سيله افاده يه موفق اولمق ديمک دکدر .

قارتوغرافيك اصولک نقصانلرينى، غير كافيلکنى ناصل دوزه لته بيليرز ؟ تمامادوزه لتمک دکله سيله خريطه لرى هيچ اولماز ايسه داها آز حساس ، دها آز يوکلى برحاله ارجاع ايچون عجبانه ياپيلميدر ؟ بو خصوصده يکانه چاره بربرندن فرغلى ثابت بر طاقم حال و صفحه لرى ترسيم و تمثيل صورتيله بر حرکت انطباعى توليد ايدوبيله جک هر دورلو خريطه لرى تکثير ايتمکدر . بو تکثير خريطه لرك يکديکريله اولان قونترولانى ده تسهيل ايدهر . بو تمثيللر علوم صحيحه (پلانيمترى، طوپوغرافيا) اصوللريله قابل توثيق بولندچه بونلرک رياضى صحتنى ده تزويد ايتمک لازمه دندر ؛ فقط ارضه (صلب سطح ارضه) يبانجى حادثه لرى افاده ايدن شکللرک وچيز کيلرک ايدو آل ترسيمنده بودرجه صحت و قطعيتيه هيچ بر زمان واصل اولنه ماز ؛ يوطرزم ساعيده شخصى خطالر مشعرى دائمامهم بر يوطو تاجقدر . والحاصل جوغرافى توصيفده ، خريطه نك کنديسندن کلن و هيچ بر صورتله قابل تداوى اولمايان ولادى بر معلوليت واردر . جوغرى برچوق توصيفاتک ، کنديلرينه تمل تشکيل ايدن خريطه نك اسارتندن قورتولمق خصوصنده اظهار ايتدکلى انهماک پارادوقسنى ايسه آنجق بو حال ايضاح ايدهر .

III

ايستر بلاواسطه ، ايستر انعكاسى اولسون مشاهده صورتيله طوپولانيلان مطعيات ايکى صورتله توللانيه بيلير .

- 1 — حادثه لرك معين موقعنه و فضائى و مکانى ترابطنه تماماً رعایت ايدرک بويوکجه بر ناحيه ايچون بونلرى ، حقيقتده متصف اولدقلى مناظره کوره و اهميتلى صيراسيله تمثيل ايدمک شرطيله بر توصيف داخلنه طوپلامغه چاليشمق وبوصورتله قوللانمق ؛
- 2 — موقعه دوغرىدن دوغرويه رعایت ايتمه رک يا — مثلاً داغلى ، نهرلى ، ساحل خطلى ، تجمعات نباتيه و حيوانيه ، سعى بشرک اشکالى کي — بويوک بر قسمک

عینی و یا ساده جه مماثل واقعهلرینی آلمق و بونلری یکدیگریله مقایسه ایچون برآره یه طویلامق و بوسورتله استفاده ایتمک .

برنجی شکل سنته تیک تمایلات اراهه ایدن موضعی مه نوددر ؛ ایکنجیسی ایسه مماثلت مه تودی دییه بیله جکمز تحلیلی مه نوددر .

هرایکی طرزك دخی محسناتی و محذورلری وارددر . بونلر منفرداً قوللانیلداقلری زمان ذهنی مقتضایی تام بر صورتده تطمین ایده مزلر . هرایکی طرزى ده ، بعضیلرینك یاپدقلری کبی علی التوالی و صیرا ایله استعمال ایتمک ده قوللاناقلری لزومسنر و جان صیقیجی تکررلره و قطعی تضادلره معروض بر اقمق دیمکدر .

نخمنی اولارق الی سنه دن یعنی جوغرافی تدقیقاتك علمی بر هویت اکتسابندبری موضعی مه تود عمومی بر توجه کورمشدر . بومه تود جاذب و جانلی کورینیر . توصیفات ، شاید ، بو خصوصی درعه ده ایدن تصویر ساحه سنده اوفاق بر مهارت صاحبی ایسه pyage لوحه لرینك ویره بیله جکی پیتتوره سک نتیجه لره پك چابوق ایریشیر . بومه تودك موسمی تحولی نظردقته آلارق ویا آلمایه رق بزه ویردیکی په یی زاثلر - تدقیق ایدیلن منطقه کوچك اولدیغی زمان یالکز برسه ری ویا آز مقدارده په یی زاثر ، بالعکس تدقیق آلتنه آلان منطقه بویوك ایسه بربرینه منضم بر چوق متنوع تابلولر - حقیقی جوغرافیا چهره لریدر . قارئلر ، بوموضعی توصیقلری اوقور ایکن ، بونك حقیقتاً او بژه قیتف بر صورتده و علمی معطیات ایله می حاضر لاندیغی و یوقسه ادبی انطباعات اوزرینه می قورولدیغی صورمازلر . هر نه صورتله حاضر لنش اولور ایسه اولسون تصویرك کندیلرینی ممنون ایتسی کافیدر . دیگر طرفدن ، بربری اوزرینه منضم اولان حادثهلری حال حرکته کتیرن بر درجه یه قدر کیزلی قوتلردن بعضیلری کشف اولوندیغی زمان ، بو حادثهلرک یالکز سیری ، منظره سی بزی اکثر باقوانین تسلسله و موجوداتك قسماً اولسون ایضاحنه قدر کوتوریر ، بناء علیه موضعی مه تود ادرا کمزك علمی احتیاجلرینی و مخیله مزك بدیعی فطرتی تطمین ایدر کبی کورینیر . بومه تود جوغرافیای تعدادك وارقامك ظاهری چور اقلغندن قورتارمشدر . اوحالده بومه تود ایچون مظهر اولدیغی موفقیتلره لایقدر دییه بیلیرز .

مع مافیه ساده جه ره ژییونال مه تودك تطبیقی ، حتی اك بسیط توصیف نقطه نظرندن

دخی اولسه ، بزه سطح ارض حقنده کافی بر فکر ویره مز . اساساً بومه تود اک دار معناسیه جزئینک ، مشخصک مه تودیدر . عمومی یه یوکسلمز . یکدیگریله قابل مبادله ترابط حادثاتی قبول ایتمز . اوله عوارض هیئتنی نظر اعتباره آلیر که کره نك دیگر بر محنده اوعوارضه مشابه عوارض بولنه ماز . کشفیاتک ، سیسته ماتیزاسیونک ، ترابطک علمی سوق طبعینک بو قدرله قناعت ایده میه جکنی اثباته ایسه لزوم یوقدر .

موضعی مه تودک ، کیسه نك نظرندن قاجایان ، دیگر بویوک بر نقصانی دها واردر که اوده تأسیس ایتدیکی ده مارقاسیون لرك صنعی اولان وصفیدر . بوندن طولای ده موضعی مه تود سطح ارضک بر پارچه سندن نظر تدقیقه آلدیغی ولو واسع ولو کوچک بر ساحه اوزرنده مطلقاً بر محیط (پریفه ری) ناحیه سنده و یا خطنده توقفه مجبوردر . بونک ایچون بومه تود ممکن اولدیغی قدر یا مرئی عوارض طبعیه یه (داغر ، نهر ، ساحلر) یا اولچوله بیلمه سی ممکن حادثه لرك ایجه تشخیص ایدلمش اولان فرقلرینه (اقلیم فرقلری) و یا بشری جوغرافیانک مالی اولان سیاسی ، زراعی و اقتصادی تقسیمات اوزرینه استناد ایدر . ذاتاً بو ده مارقاسیونلرك ، ارضک ملتصق ایکی قسمی بیننده عقلی تطمین ایدیجی بر آریلق تأمین ایچون کافی کلدکلریده پک نادردر . کافی کله بیلملری ایچون عین خط و یا عین بر ناحیه اوزرنده کی قابل تخیل هر دورلو ده مارقاسیونلرده بر انطباق تام موجود اولسی لازمدر . حالبوکه بوده هیچ بر زمان اولماشدر . بو انطباق بعضیلرنده اولسه بیله مطلقاً بر قاج دانه سنده مفقوددر .

اک تام واک متبارز منطقه لرك برندن آلمش اولان بر مثال بزه موضعی مه تودک غیر کافی اولدیغنی پک کوزل کوستیر .

اسقاندیناویا ماسسیفی تعبیر ایتدی کمز و اسقاندیناویا عالمترینک دها واضح بر تعبیرله Fennoscandia (اسودچ ، نورودچ ، فنلاندیا) اسمنی ویردکلری هیئت عمومی ، مشترک اوصافی وجوار مملکتلر ایله اولان فرقیله آوروپا و دنیا خریطه لرینک اک بسیطی اوزرنده بیله همان کوزه چارپان بر کل تشکیل ایدر . بوراسی هر طرفندن دکزو meuble (غیر ملتصق) طوپراقلی مملکتلر ایله چه وریش ویرینه کوره داغلق ، یرینه کوره دوز کتلوی بر اراضی مجموعه سیدر . اسقاندیناویا ماسسیفی طوپوغرافیسنده اسکی غلاسیه لر انتکالنک نتیجه سی ، ایستر اراضینک اسکی شکلنی محافظه صورتیه اولسون ، ایستریکی

شكلكلر ياراتمىش بولنسين (مدور شكلى داغلىر، درين فيورلر، كوللر، آقنىق وشلاله لر) كندىنى همان هر طرفده پك بارز بر صورتده كوستير . شمال بروننه قدر بوتون مملكتى هيچ اولمازسه دكز سويه سى خداسنده اولان يرلرده عرض درجه لر ينك تا مین ايدمه يه جكي نسبتاً ايليق بر هوا احاطه ايدر. وبو ايليق مملكت، جنوبه دوغرو ايندكجه، نسبتاً دها زياده زنكىنلشمكه باشلايان بر تجمعات نباتيه بخش ايدر . بو يوقارى عرض درجه لر نده بيكلرجه سنه دنبرى يرله شمش اولان مدنى مشاركت، سياسى افتراقه، نه تنيك فرقله رغماً بشرى عناصرى ياقلاشديرمغه ساعيدر . بوتون واقعه لر واختصار ايتك ايچون ذكرىنى اهامال ايتديكمز دها بر چوقلرى آراسنده، اوافق بر اعتيادك، اولماقده برابر - بزه الزم ومنطقى كى كوستردىكى ترابطلر كورمك قولايدير .

فقط هر شيشى يقيندن تدقيق ايتديكمز زمان، طبيعى وبشرى چهره سى ايله، نابولوريله يالكلر كندى باشنه و كندى قادروسى داخلىنده نظر اعتباره، مطالعه يه آلينه جق اولان بر اسقانديناويا منطقه سى، بزدن، كندى حقنده ذهنى تطين ايدىجى بر توصيف اجراسى امكانى سلب ايدر . اسقانديناويا ماسسيفنى ايشله ين وبقيه لر ين يلبازه شكلنده آوروپانك شمالنه داغيتان غلاسييه ائتكالى، منطقه يى همان هر طرفندن چويرن و كنديسنه حرارت وياغموور كترين دكزك تاثيرى، يارديم آدانك نسيمى كره سنده دولاشان جريانلر، زهرمه ن و فينووا عناصر ينك تهاجمى، ياريم آدا ساحلر نده مشهود بحرى فعاليت الخ كى بوتون بو عمومى واقعه لر، آره لر نده ترابطى تا مین ايدن سببلرى وبونلر ك اساس قوتلر ين سادجه اسقانديناويا طوپراقلر نده بولماقده درلر . بو رابطه لرى و قوتلرى ميدانه كترين علتلر ك مهم بر قسمى ده كره ارضك دها واسع بر ناحيه سى اوزرنده در . بناءً عليه هر آديمه، حتى منطقه نك توصيفنده بيله مقاييسه لى تحليلك مبرمى كندىنى كوستير . حادثه لرى نه قدر چوق طوپلار و غروپ حالنه قويا ر ايسه ك، آچيق و آكلايشلى بر صورتده تصوير ايچون اوللرى او نسبته بر برلر ندىن آيرمق هوسنه قاييليرز .

اك اى موسى توصيفاتك بيله احتياجنى دويدىنى بوتحليل قياس ينك عجباً حقيقى قيمتى

نهدر ؟

آنچق مشترك اوصاف ارايه ايدن واقعه لر مفيد بر صورتده مقاييسه ايديله بيليرلر .

زیرا بومشترك واقعه لرده در که بکزه یشلردن دولای فرقلردها زیاده میدان چیقار و بوتون هویتلری اکتساب ایدرلر. بوحال سطح واقعه لرینک بروجه پشین برترتیه دهادوغریسی سیسته ماتیک بر تصنیفه تابع اولسنی ایجاب ایتدیرر کی کورینیر. علوم طبیعیه مشاهده مه تودلری ایله جوغرافیا مشاهده اصوللری آراسنده ایشته بر وصف مشترك دها. اولجه قارمه قاریشیق برکومه حالنده ییغلمش اولان مشاهده لرك، منتظم بر صورتده ایچنه دیزلدکلری، یرلشدکلری منطقی بر تصنیفه مالک اولدقلری کوتدنبریدر که علوم طبیعیه حقیقتاً موجود اولمغه باشلامشدر. جوغرافیا دخی طبقی علوم طبیعیه کی طوگمش بر صورتده اولدینی یرده قاص قاتی قالش برطرزده دکلده، بیلکیلرك ترقی وچو غالمسنه کوره تکامل وتعدله قابلیتلی مساعییه چرچیوه تشکیلنه خادم زمهرلر، فامیلالر (عائله)، جنسلر ونوعلر تفریق ایده بیللمیدر.

فقط سطح ارضك، احتوا ایتدیکی عوارض ایچون بزه برتضیف عنصری ویره بیلجك قابلیت حائز اولمدینی ظن ایدیلیوره. بزلر داغلر، یایلالر، اووالر، نهرلر، ساحلار، بحر محیطلر، دکلر، نباتات ناحیه لری، بشری زمهرلرك حرکت وتثیت واقعه لری کی خریطه رموزات وتمثیللری اوزرینه استناد ایدن عمومی مطعیاتك ویردیکی اولدقجه بسیط وقابا بر تصنیف خارجنده حقیقی برتصنیفی جوغرافیا به ادخاله مساعدده ایده جك بر استناد نقطه سی بولامیوروز. كرك طبیعی جوغرافیا و کرکسه بشری جوغرافیا ایچون حقیقی برتصنیف میدان کتیرمك تشبثلری چوقدر. فقط بوتون بو تشبثلردن آلنان نتیجه لر هپ ضعیفدر. استقبالده دخی باشقه دورلو نتیجه لر آلنه بیللمسی ده مشکو کدر.

جوغرافیا ایچون حقیقی برتصنیفك تأسیسنه مانع اولان شی، جوغرافیانك تدقیق ایتدیکی واقعه لرك مرکب ومعضل اوصافی حائز اولملری برده مذکور علمك بوواقعه لری یکنسق فارق علامتلرینه ارجاعه چالیشمان معضلات و مرکباتنده اولدقلری کی نظر دقته آلمق مجبوریتنده بولنمسیدر. حال بوکه علم نباتاتده چیچكك بنیه سی بزه تصنیف اساسلرینی همان ویرر. حیواناتده اسکلتك ارتباط تشریحیسی، جمله عصیه، اعضای اصلیه دخی صاغلام برتصنیف اساسی قورمغه مساعددر. حالبوکه بزلر جوغرافیا ایچون بویله شیلر آرایاماییز. جوغرافیا طرفندن تدقیق ایدیلن واقعه لر کنده واقعه لر بره بونلر ارائه ایتدکلری درین واساسلی تنوعلریله اولدقلری کی تدقیق حاده سنه آلملیدرلر.

بوندىن بشقه بو واقعه لر انجق عوارض هيئت عموميه سنك ويرديكى بصرى انطباعاتدن متولد خارجى بر ترتيبه ويا خريظه لرك اللرندن كلديكى قادار تثبيت ايده بيلدكلرى اعتبارى اشاراتك تايمين ايتدكلرى دهها آز قابا فقط تماماً صنعى بر ترتيبه محتملدرلر .

تحليلى مشاهده مه تودينه، مشابهلر و مماثلتلر تاسيسنه ايسته بو حاللردن دولايى برتشوش طارى اوله كلكده در. حال بو كه بو مشاهده اصولى نه درجه ولود اولابيليردى ازي رابزى، منطقى بر صورتده نظام آلتنه آلمش عمومى كوريشه آنجق بو اصول ايريشديره بياير. مه تودك دورا قلامغه مجبور اولديغى سطحى آميريزم تحليلى مه توددن بكه نيلن نتيجه لرك قسم اعظمك ظهورينه مانع تشكيل ايتديكى كې هيچ اولمز ايسه هيئت عموميه مقاييسه لرند دخى مه تودى همان دائماً قيصرلغه محكوم ايدر؛ فقط مه تود جزئيات مقاييساتنه باشلار باشلاماز و بالخاصه مشاهده، جوغرافيا قادر وسندن وهيئت عموميه كوروشلرندن چيقوب ده ذروى واقعه لره باغلانديغى آندن اعتباراً مفيد و مرغوب اولمغه باشلار. مثلاً نهرلرى نظر اعتباره آلام. نهر، خريظه نك، جوغرافيا جيلرك علمى نقطه نظرندن عدم كفايتنى ايجه جس ايتدكلرى، بونك اچون ده برچوق كره لر تصنيف تجربه لرينه قالقيشدقلى فقط هيچ بريسك ده اطمئنان بخش نتيجه لر ويرمديكى ابتدائى معلومه لرندن بريد. نهر حادثه سنه مربوط جوغرافى واقعه لر ترابطندن صرف نظر ايدرك نهرك ساده جه بويوكلك ترتيبى نظر اعتباره آلسه قينه قونغو و آمازون كې قوتلى، مهاجم برطاتلى صو كته سى ايله تهيمس وسهن نهرلرى كې يك از صويى حاوى خفيف بر جريان آره سنده مشترك هيچ برشى كوره مه ييز. حقى بو ايكي اوج extremes بيننده كنديلرينه نهر اسمى ويرديكمز جوغرافيا موجوداتى آره سنده، متوسط درجه لرده بيله اودرجه برتنوع موجود در كه بونلرى تاريخ طبيعده عين نوعك فردلرى اچون ياپيلديغى مثلوم مشترك بر تعريف آلتنه طولامق ده عادتاً غير ممكندر. بز نهرلر بيننده كې مشترك خطوطى، آنجق تغديلرينك، ميل مه قانيزمالرينك، صو صيزينتيلرينك، ده بى تبدللرينك تفرعاتنه كيريشديكمز زمان بوله بيليرزه او حالده بولرى تشكيل ايدن ذروى قوتلرك هر برينى آيرى آيرى تدقيق ايجاب ايدر. اكثر يايوتد قيقده ايسه، قوتلرك هر برينك حاصل اولديغى موقع قطعيدن صرف نظر ايدرك بونلرى بولندقلى موقعدن مجرد ايتمش بر حالده ساده جه كنديلكلرنده نظر اعتباره آليز: بويله اولديغى تقديرده جوغرافيا دكل نهر مائياتى، مه ته اورلوژى وژه اورلوژى يامش اولور و بويله جه خريظه اوزرنده تمثيل قابليتتى حائر بصرى هيئت عموميه لرى حفظ و تثبيت ايده بيلن توصيفى، تصويرى جوغرافيا ساحه سنندن ديشارى

چيقيش اولورز . بو تدقيده جوغرافيايه مختص اولان اصل ساحه يي بولمق ايجون، نهري حادته نك علمي مشاهده سنده، جوغرافيا ساحه سنده، ائتكال و تراكم مودله سنى (Modelè) بر ساحه مخصوص حالنده آيران بر نوع بقيوى تحليل ايله ايشه باشلامق ايجاب ايدر . بومودله، نهري سيسته ملرى بيننده قيمتلى فقط قسمي مماثلتلر بولمغه مساعددر .

طبيعى و بشري جوغرافيانك بويوك واقعه لرى بيننده سطح مشابهت و مماثلتلرى، توصيفي جوغرافيا ادبياتنه اولدقجه جاذب و ظاهرده موضعي تحليللردن ده ها علمي كې كورينن موضوعلر تأمين ايتمشدر . علكساندر دو هو مبولد Alexandre de Humboldt، رتيتهر Ritter و اوسقار پشه لده Oscar Peschel بو قبيل ادبياتي ترجيحاً تصوير خصوصنده بر فكر تمايلي مشهود ايدى . دكزلر جوغرافياسنك بدايتي، اوقيانوسلر بيننده، فني تحرياته معين قادرولر تحمیل ايدر كې كورينن مشابهتلر ميدانه قويمشدر . بوقانان Buchanan اوچ بويوك اوقيانوس جوغرافياسنك فيزيكى اوصاف، كره نسيمي طبقاتي و سطح صولرى حر كترلر نقطه نظرندن عرض ايتديكى مشابهتلره دائراساسلى تدقيقلر ميدانه كتيرمشدر . بشري جوغرافياده، عالملىر، تاريخي پك چوق دفعه يا كيلتان پسيقولوژيك بر خطانك يعنى حادثاتك تكراريني و تقليديني آرامانك قوربانى اولمشلردر . تاريخي تكامللرده تكرارلر، باشلاملر بولمق ايتشدكلرى كې، اكثرياً پك يا كلش آكلاشيلىمش اولان تكامل بشري مماثلتلىنه موضوع بولابيلمك ايجون ده بر برندن پك فرقلى فيزيكى قادرولرده يكدىكرينه ياقلاشديرلمشلردر . بوياكلش مماثلتلر ايجنده اك مشهورى واك معلوم اولانى بويوك بريتانيانك فيزيكى اوصافى ايله ژاپونيا طاقم اطه لرينك طبيعى اوصافى اره سنده اكثريتله ياپيلان ياقلاشديرلمه ايله بورالرده مسكون اهالينك مقدراتنده، آرانمقده اولان مقارنتدر . بوتون بو ياقلاشديرمالرده، مشاهده نك، فضله ير طوتان لزومسز بر يوك كې قالد يروب آتمسنى ايجاب ايتديرن مشترك بر صفت واردر كه اوده ياقلاشديرلمه لر كىضاحى نقطه نظرندن قطعى اولان قيصرلقلريدر؛ ذاتاً ده ها صيقى بر تدقيق، دائماً، مشابهتن ده ها درين، ده ها چوق وده ها مؤثر و عملى فرقلىر ميدانه قور .

بناءً عليه جوغرافى مشاهده اصولنه كوره نظر اعتباره آلنان سطح ارض عوارضنك، - بو عوارض ايستر غير ذى حيات، ايستر ذى حيات موجوداتدن دو غمش ويا برينك ديكرى اوزرينه اولان عكس العمللردن تولد ايتمش بولونسون - يكدىكرينه غير قابل تقليل اولدينى قطعى كورونمكددر . بونلر يكدىكرينه قابل ارجاعده دكلدرلر . مقايسه ياقمق اكثرياً ممكندر؛

فقط جوغرافی نقطه نظر دن، نهرلرده کوردیکمز کی آنجق بقیوی بر محصول ویره بیلیر. بوند بشقه بومقایسه لر علمی اصوللرک ال ولودی اولان ذروی تحلیللره قدر صوقولامازلر. باشقه بر طرزده یعنی حقیقتاً علمی هیئت عمومی نتیجه لری ویره جک بر حالد. عرض وجود ایدن تک بر جوغرافی مماثلت ترتیبی واردر که اوده ارضک ایکی نصف کره سنک، حار، راطب مداری، یابس مداری، صیجاق معتدل، صغوق معتدل، تحت قطبی و قطب نواحی متوالیه سنک ناحیه بناحیه اراهه ایتدکلری مماثلت ترتیبدر. ارتفاعات، قره ود کزلرک توزع عوارضی بومشابهتی، مماثلتی درجه درجه تنوعه اوغراتیر و حادثه نك عینی عیننه وقوعنه منع اولور. مع مافیه بوحالده جوغرافی عوارض، قوانین عمومی نك دلالتیه - ارتفاعی و کنديسنی تشکیل ایدن ضحورك بنیه سی نه اولور ایسه اولسون چول هریرده چولدر - اودرجه بارز بر شکلده غروب حاله کلیر که طبیعی جوغرافیا واقعه لرینک بو چرچیوه داخلندن کورونن تحلیل قیاسیسی، توکنمه کدن پک اوزاق اولدینمز بویوک بر اهمیت وفائده اکتساب ایدر. پک قاریشیق اولان تنوعلرینه رغماً بشری جوغرافیا واقعه لرینک کنديلری بیله ناحیوی بویوک تحدیداته یبانهی قالامازلر. اقلیملره اساسلی بر قوه محدده عطف ایدن جوغرافیا جیلر ایکی نصف کره نك مشابهت متقابله سی حقنده اولدجه قطعی معلوماته صاحب ایدیورلر فقط مسئله یی بوتون شمولی و کنیشلکی ایله کوره میورلردی. بو مسئله کیت کیده آتیده دهایی قاورانه جقدر؛ جوغرافیا نك توصیفی تحلیللرینه اساسلی بر تممل حاضر لایه جق اولان ده بوتقابل بزم شیمدییه قدر یانديغمزدن ده چوق درینلشدیر یله جک و بودرینلشدیرمه یوزندن ایستر ایسته مز تظاهر ایده جک اولان متعدد فرقلرایسه کونشک وضعیتندن و ارضک مضاعف دورانندن متولد تشابهی homologie تخریب ایتیه جکلردر. بالعکس تحقق ایتدیره جکمز فرقلردن، تشابهلر، کرک معنی و کرکسه قیمت جهتلرندن زنکینلشه جکلردر.

IV

تأمین ایتدکلری محسناته رغماً جوغرافی مشاهده لرک هر ایکی شکلی ده ناقص و بوزوقدر. نه بری ونه دیکری انسانی تماماً تطمین ایتیه مکددر. برنجینک غروپمانی بزى خصوصیدن و مجرددن ده اوتیه اولاشمقدن منع ایدر کی کورونمکده در. ایکینجینک ادبیات فاکولته سی مجموعه سی — 15

تشابهلری ایسه ، دوغریسی پک اهمیتلی اولان بر حال مستثنا اولمق اوزره پک سطحی وضعیف وصفلره مالکدر. آرهلرنده کی اسکی خصوصیتی کیده ره جک وتحلیلی اصول ایله موضعی غروپمانک مضاعف عجزینی سیلا جک بر صورتده ایکی مهتودی باریشدی رملق ، بیلرینی تألیف ایتک ایچون عجبا هیچ بر چاره یوقمیدر؟

بر یوچاره نك موجود اولدیغی قناعتده یز . فقط بولمق ایچون کولکشمش معتاد فکرلردن قورتولمقلمز لابددر . اولا خریطهلرک بجره بیلدکلری قدر تمثیل وسیمبولیزه ایتدکلری سطح ارض عارضهلرینک کافه سنک جوغرافیا ایچون مساوی نسبتده منفعتلر تأمین ایتدیکی بر پرهنسیپ اولارق وضع اولوملیدر : بوبرهنسیپ بوتون سطح ارض عوارضی عین ترتیب اوزرینه قویان موضعی مهتوده ضددر . سطح عوارضنک هر دورلو سیسته ماتیک تصنیفی قطعی صورتده ترک ایتک وبصری مشاهده نك و خریطهلرک ویره بیلدیکی قباطاسلاق معلومات ایله اکتفا ایده بیلیمکده دیگر بر پرهنسیپ اولارق قبول ایدملیدر . فی الواقع بو حالات تحلیلی اصولک ساحه شمولی اولدقچه تحدید ایدیجی اعراض ارائه ایدر کی کورونمکده در .

مشاهده مهتودلرندن بویله جه ؛ کندیلرینک سبب وجودی کی کورینن منطقی طرزلی - برنجیسندن هیئت عمومیه تابلوسنی ، ایکنجیسندن سیسته ماتیک تصنیفی - رفع ایدر ایسه ک جوغرافیا جیلرک مشاهده لرینی هانکی طرزده ترتیب وتنظیم ایده جکلری صورولایله جکی کی جوغرافیا جیلری ، حقیقی ، علمی تصنیف ایچون هیچ بر زمان معطیات تشکیل ایده میه جک اولان استدلالی ، رابطهنسز ، سطحی مشاهده لره محکوم ایدوب ایتدی کمزده صوروله بیلیر .

مع مافیه بو نوع براعتراف عجز ایله ایشی نتیجه لنذیرمک ایسته میورز . اولکی اصوللردن دهالاستیق ودها ولود بر مهتود بزه اولکیلرک فائده لی قسملرینی خطالرتدن یلا اجتناب نفستده جمع ایده بیلیر کی کورونمکده در . شاید سطح ارضی قاپلایان قارما قاریشیق عوارض اورمانندن ، اشغال ایتدکلری ساحه یه واهمیتلرینه کوره بربرلرندن درین بر صورتده وتماماً فرقلی ، فقط سطح ارض اوزرنده حصوله کلدکلری موقعک تابعی حالده وبوموقعک کندیلرینه بخش ایتدیکی صفتلرده بربرلرینه مربوط واقعهلر سلسله خرابی آیره بیلیر ایسه ک مفید مقارنتلرک کندیلکلرتدن حصول بولاجقلرینی امید

ایدیه بیلیرز . بومقارنت ایسه، بزه، بوواقعهری اداره ایدن قانونلره وبلکهده سبیلرینه واصل اولمق ایچون لازم کلن چاره لری موضعی و تحلیلی مه تودلردن ده صاعلام اولارق ویره بیلیر .

مشاهده نك منطقى ترتیبی، شاید بو طرزده كوروش قبول ایدیلیر ایسه، اولاً سطح ارضك بویوك عوارضنك، كره نسیمی قوتلرینك، دكزلرك موجودیت ویا عدم موجودیتنك، طوپراق اوزرینه ایزلرینی بیراقان عضویات مجموعه لرینك نسبی حصه لرینی تفریقدن صكره - ایستر بوتون كریه ویا بر ناحیه یه، بر قطعه، ویا بر منطقه یه متعلق اولسون - عمومی قادرو لر و بویوك خطرلر تأسیسنی آمردر . قادرو بر كره یاپیلدی می، مشاهده، خصوصی اهمیتلرینه كوره واقعهرلر مردیونندن قدمه قدمه اینمكه باشلار وواقعهرلرك اك بویوكندن اك كوچو كنه (اك آز كوچو كنه) واوزون مسافه دن سچیلمه سی، آیرد ایدلمه سی ممكن اولانندن اك قیصامسافه دن تفریقی ممكن اولانه قدر كیدر . بو طرز منطقى، طبیعتیه بر آیرمه، سچمه طاب ایدر : تشكيل اولنان قادروده معین و لئوملی بر موقع صاحبی اولمدقلى كورینن واقع و عارضه لر، بلاخره یكى ترابطات كندینی كوستیرر ایسه تكرار قادرویه ادخال اولونمق شرطیه ولو موقتاً اولسون ترك اولنور لر .

بویله جه اساسلی و بویوك خطرلردن، اساسلی و باشلیجه قادرو لردن متفرع، پرا كنده واقعهرلره اینمك عادتاً عمومیدن باشلا یوب خصوصیده قرار قیلمه نك بر نوعی دیمكدر . حتی جوغرافی مشاهده، معین و محدود paysage ی (جوغرافیا چهره سنی) تدقیق ایتدیكى ائشاده بیله مر كز دن محیطه دكل محیطدن مر كزه كیدر . بومه تود، بوتون علوم طبیعیه مه تودلردن فرقلیدر . علوم طبیعیه مه تودلری پرا كنده، متفرع واقعهرلردن باشلار و بونلری قراستلری جهتمدن زمره حالنه قور . بو علملر تهله سقوپ علمی دكل میقرو سقوپ علمیدر . جوغرافی رؤیت ایسه بسبیون باشقه در؛ اولاً اوزاق اولان قادرو لری و عمومی خطرلری تعیین ایتدیكى ایچون جوغرافیا تهله سقوپك علم دخی دینه بیلیر .

فرض ایدمكه، سوق ایدیجی بو پره نسپلرك ایشیغیه، جوغرافی بر کلی توصیفه تشبث ایدم و بوتششمزى تسهیل ایچونده مثلاً آلپلر کی طبیعت طرفندن ایچه تحدید ایدلمش اولان بر مثال آلام : طبیعت طرفندن آلپلر نه درجه تحدید ایدلمش اولور ایسه اولسون بر

آلپلری بنفسه مستقل برکل تلقی ایتمه یورز وایده مه یز . اولاً آلپلرک کره ارض اوزرنده عرضاً اولان موقعی تثبیت و بوداغلرک کرک کندیلرینه جوار آچاق اراضی ویا یاقین، اوزاق دکزلر ایله اولان ترابطاتی تعیین ایده جکیز ، زیرا کرک موقعدن و کرکسه ترابطدن متولد حادثه لر ، ماضیده اولدیغی قدر حالدده دخی آلپلرک عمومی بینه سنه درین ایزلر شکلنده وسیله میه جک یرطرزده نقش اولونمش ویا نقش اولونمقده بولونمشدر. قشر ارضک آلپ سلسله سنی دوغوران عمومی حرکترلرینی ده ، غیرمعین وباش دوندیریحی برماضی یه قدر رجوع صورتیله دکل ده هیچ اولمز ایسه سباب حاضره تسلسلنک بزه منقطع اولمش کبی کوروندیکی ومعین بر فکر ایدینه بیلیمه نک غیر ممکن بولونمدیغی بر زماندن اعتباراً حیاء تدقیق ایتلی یز . بو یاپیلدقدنصکره ، مشاهده طریقیه ، منطماً ، بوندن اول بحثی کچن پره نسیدلره باغلانان یه یی زژک آنا خطلرینی (ارتفاعات ، طوپوغرافی شکلر ، غلاسیده لر ، آقار صولرسیقلی ، نباتات ناحیه لری) قید وضبط ایده رز . بوتالی قادرو لرک هر برینه ، حالیه ، انسانلرک طوپورافی اشغال واستعمال حادثه لرینک و طوپو اقلرک نسانلر طرفندن قسماً تبدیلی شکللرینک کلوب التحاق ایتدیکی عمومی تلری کیتدکجه خصوصی یه دوغرو کیدن واقعه لر کلوب یرلشیر . بویرلشمه اوشکاده اولور که بوسایه ده صنعی ده مارقاسیونه ، کیفی تصنیفات ، التباسی هرج ومرجه میدان ویرمه دن معنای تاملرینی بالا عطا عموم دن خصوصه ، بویو کدن کوچو که قدر هر دورلو حادثه لری عالمی بر صورتده تصویر وتوصیفه مقتدر اولورز .

عللی ر تصویرده موقع صاحبی اولامیه جقلری آکلاشیلان بعض عوارضک بر طرفه بر اقیاه بیلجه کنی و بیر قیلمسی لازم کلدیکنی بر آرز یوقاریده سویلش ایدم . حقیقتده کرک طبیعی جوغرافیاده و کرکسه بشری جوغرافیاده مسئله بویله در . جوغرافی بر توصیف هیچ بر زمان تمام دکلدرد . اک مکمل بر خریطه نک مرئی هر شئی افاده ایده مدیکی کبی بویله بر توصیفده سطح ارضک مرئی هر شئی افاده ایتمز . فقط جوغرافیانک مشاهده و افاده ایتدیکی واقعه لر ایله مشاهده و افاده ایدمدیکی واقعه لر بیننده ثابت ده مارقاسیونلر یوقدر و اولاماز . بو کون جوغرافی اولمایان هر هانکی بر واقعه یارین جوغرافی اولابیلیر ، اولجه جوغرافیا ساحه سنه یبانهجی کورون طبیعی ، بشری بر چوق واقعه لر بو کون جوغرافیا ساحه سی داخانه کیرمشلردر . بناء علیه بو کبی خصوصاتده ده مارقاسیونلر تأسیس ایده جک دکلز .

بویله جه ، فیزیکی ارضک ، مقناطیسیت ارض ومد و جزر کبی هیئت عمومی مه قانیزمالرنده

وسبيلرنده، جوغرافيانك توصيف ايتديكى سطح عوارضى معضلاتندن مستقل كې كورينن ايكي بويوك واقعهسى وارد. ايسته بو بويوك واقعهلرك اك منتظم واك شموللى توصيفلرده اكثر يا بر طرفه براقيلمالىرى بونك ايچوندر. فقط، بو واقعهلرك، بر كون جوغرافى توصيفلرده بر موقع اشغال ايتملىرى ايچون جلب و دعوت ايدلملىرى هيچده مستبعدكلدر. مقناطيسيت ارضده، خطوط متساوى الانحراف طبيعت زمين ايله اولان مناسباتنده، آنجق بعضاً كوريله بيلن، قاورا ئايلان انتظامسزلىقلر ارايه ايتمكدهدر. حالبوكه بومناسبات پارس حوضه سنك پك معروف ارتجافاتنده اولديغى كې بعضاده سه زيله مه مكددر. مد و جزرلره كلنجه اوزون زمانلر، بونلرك، ساده جه آز درين ديبلر اوزرينه اجراى تاثير ايدن تالى واقعهلىرى جوغرافيا ساحه سنك مالى كې كوروندى. فقط اوقيانوسى انعكاس موجهلىرى واصلى موجهلر حقنده هارريسك Harris ايلرى سوردىكى نظريه شايد تحقق ايدى جك و تقويه بوله جق اولور ايسه سبيلرنده شمسى، قمرى و كونى اولان مد و جزر حادثه سنك تمامنك، امكانلرنده جوغرافى اولاجغى طانيق ايجاب ايدى جكد. بناء عليه جوغرافى مشاهده ساحه سنك فقى دارالمقدن زياده كتيشله مكه نامزددر.

بوراده، بو مشاهده نظريه سى حقنده، مهم اولمقله برابر ساده جه بيلدىر مكله اكتفا ايدى جكم صوك بر مطالعه م وارد. اوده تحت مشاهده آلان حادثه لرك بطى ويا سريع بر صورتده دائمى تكون و استحاله ليدر. طبيعى قسميله جوغرافيا زه اولوژيك و بشرى قسميله تاريخى ماضى به دالار و هرايكى حالده ده، دوچار اولدقلىرى ويا اولاجقلىرى آهنگدار و دورى تعدلاتى كوزمىك او كنده واقع اولان ويا اولاجق بولنان بر طاقم يکزه ييشلر قيد ايدر. بوتون موجوداتى سوروكله يهن تكامل حقنده، هيچ بر مشاهده علمى آلان صريح بر شعور ايدينه مه مشدر. بناء عليه نوع بشرك، سطح ارضه، كيتدكجه، آرتان بر استيلا صورتنده تحكم ايتمه ستك عكسنى ظن ايتديره بيلمه سنه رغماً، مشاهده علملرينك هيچ برى كنديلرني غايتيجى داليلاره قارشو كوزلجه مدافعه ايدى بيله جك بر وضعيت، بر حال اكتساب ايدى مه مشلددر، حتى جوغرافيانك كنديسى بيله بعضاً آنتروپو سانتريك غايت يوللرينه صاپمىش اولاييلر.

فاميل واللى.

ترجه ايدن: مدرس على ماجد. 1 تشرين ثانى 1928